

Zdravilo ljubezni:

Je ljubemu ljub'ca, lepote cvet,   u . u . u . u . u . u . u .
Umrla stara le osemnajst let.   u . u . u . u . u . u . u .

Mladenič obljudi ostati ji zvest,   u . u . u . u . u . u . u .
Se noč in dan jokal je mesecev šest.   u . u . u . u . u . u . u .

Se milo jokal je, milo zdih'val,   u . u . u . u . u . u . u .
Grob njen je vsak dan obiskoval.   u . u . u . u . u . u . u .

itd.

Ženska zvestoba:

Bil godec je mlad in lep in vesel,   u . u . u . u . u . u . u .
Lepó je godel, sladkó je pel.   u . u . u . u . u . u . u .

Ni bilo godú, svatóvšč'ne, semnja,   u . u . u . u . u . u . u .
Da tja bí ne bili vabili ga.   u . u . u . u . u . u . u .

Poslušajo radi ga vsi ljudje,   u . u . u . u . u . u . u .
Ga gledajo rade dekleta mlade;   u . u . u . u . u . u . u .

Posebno pa Micka, županova hči,   u . u . u . u . u . u . u .
Pogostoma vanj obrača oči.   u . u . u . u . u . u . u .

itd.

Semkaj spada tudi pesem »Pevcu«. Navadno ima sicer vsak verz po tri daktile, a trije verzi imajo samo po dva. Podobno »Ribič«. Zdi se, da se tudi tukaj kaže vpliv grške lirike na našega pesnika. Nekaj zgledov!

Simonides, fr. 47:

παρά χρυσόν ἐφθόν ἀκίηρατον   u . u . u . u . u . u . u .
οὐλομόλυβδος εἰών...   u . u . u . u . u . u . u .

1. v. cf. Žen. zv. kit. 1. v. 2.;

fr. 64:

ἔτι δ' οἴην   ... u . u . u . u .
εἶκει θεᾷ μέγαν ἐς δίφρον.   u . u . u . u . u . u . u .

Corinna, fr. 4:

ἰώνει δ' ἠρώων ἀρετᾶς   u . u . u . u . u . u . u .
χίρωάδων   u . u . u . u . u . u . u .

1. v. cf. Zdr. lj. kit. 3. v. 2.

Scolia, fr. 30:

παφυλαγμένος ἄνδρα ἑκαστον θρα,   u . u . u . u . u . u . u .
μὴ κρυπτόν ἔγχος ἔχων κραδίη   u . u . u . u . u . u . u .
φαιδρῶ σε προσενέπη προσώπη.   u . u . u . u . u . u . u .

1. v. cf. Zdr. lj. kit. 2. 2. v. cf. Zdr. lj. kit. 3. v. 1.

V isto vrsto smemo prištevati tudi pesmi, ki so zložene v samih daktilih, a vsak verz ima zopet samo 4 naglase kot prej: Sila spomina, V spomin Andreja Smoleta.

Od teh se ločijo naslednje samo po tem, da imajo 4 daktili anakruzo: Povodnji mož, Nuna in kanarček (vmes tudi verzi po 3 dakt.), Sveti Senan.

Sploh se mi čudno zdi, odkod to pride, da ljubi Prešeren tako zelo verze s 4 naglasi, bodisi jambične (anakruza?) ali trohejične. O daktiličnih sem prej govoril.

Trohejične: Strunam, Dekletom, Pod oknom (spada tudi sem), Ukazi, Za slovo, Od železne ceste, Zapuščena, Hčer in svet, Učenec, Dohtar, Turjaška Rozamunda, Orglar, Glosa, Zarjavela devica, Nebeška procesija, Šmarna gora.

Jambičnih je manj: Kam? Izgubljena vera, Judovsko dekle, Tri želje, Pesem od zidanja cerkve na Šmarni gori. Pesmi Soldaška in Zdravica imata to posebnost, da rabi pesnik verze po 4, 3 (hiperkat.) ali 2 jamba (hiperkat. ali kretikus).

5 naglasov rabi v pesmih: Nova pisarija, Prva ljubezen, Slovo od mladosti, Soneti, Krst pri Savici, Janezu N. Hradeckemu, Ljubezni tiranija.

3 naglase berem samo v treh jambičnih pesmih: Prošnja, Mornar, Zvezdogledom.

Jambična pesem z 2 naglasoma: V spomin Valentina Vodnika ne pride v poštev. Prekop in Neiztroheno srce imata nemški metrum.

Sicer se splošno sodi, da je bral Prešeren le latinske klasike, zlasti Horacija, Vergilija in Ovidija; toda to mnenje se mi zdi napačno. V izvestju gimnazije v Kranju iz l. 1904. je priobčil Žigon zapuščinski akt Prešernov. Tu navaja tudi knjige, ki so jih našli po pesnikovi smrti. Vse knjige so cenili res samo 38-13 gld., toda meni se zdi zelo važno, da je imel razen Homerja tudi Hesioda, Ajshilovega Agamemnona, Pindarja i. dr. Ako je bral Prešeren Ajshila in Pindarja, je bral gotovo tudi še druge grške lirike. (Konec prihodnjič.)

Solnčna pesem sv. Frančiška.

Stanko Premrl stopa z večjim delom pred nas. Njegova »Solnčna pesem sv. Frančiška« v dr. Pečjakovem prevodu je kot kantata za soli, mešani zbor in orkester eno najboljših večjih slovenskih glasbenih proizvodov, presegal vsaj jo bo komaj kateri naš večji glasbeni produkt. Cela skladba je zamišljena — popolnoma v zmislu pesmi — kot molitev umirjenega, Bogu vdanega, v božjem miru — kolikor je človeku, v telesne sponke ukovanemu, to sploh mogoče — počiva-jočega srca, srca, ki vsekdar in v vseh rečeh vidi Boga, ki ga vsaka stvar z vsem svojim dejem in videzom dviga k »najvišjemu, mogočnemu, dobremu Gospodu«, da mu duša prekipeva hvale in je vsa srečna, da se pred očmi neizmernega božjega veličastva more in sme izgubl-jati v nični solnčni prašek. Kakor je pesem sama vzniknila iz Frančiškovega srca kot produkt te mirne askeze brez patosa, brez ekstaze, brez vsake sentimentalnosti, zlasti še brez najmanjše sence nervozno razrvane historije, tako je tudi skladba sama ljubelek plod iste preproste bogovdanosti, ki je premagala boje in viharje, pa se veseli pokoja, ki sta ga polna duh in srce.

S tega vidika je treba skladbo presoјati; zakaj dasi se velikokrat močno razžari, je vendar kljub vsemu notranjemu bogastvu v harmoniji, modulaciji, ritmiki, tematiki, kljub vsej gorkoti, ki jo izžareva liki pestrobajna livada, odeta v žarko umbrjsko solnce — vendarle je nje temeljni znak tista prvotna frančiškanska vesela preprostost, brezskrbna skromnost, ki jo svet, v materializmu se pogrezajoč, ne more doumeti in jo ima popolnoma zmotno za patetično ekstazo, ki ima svoj vir v čuvstvu, dočim je v resnici vse le izliv blažene duše, ki nje um poizkuša doseгati Boga in se nje volja v tem božjem gledanju v vsem vdaja in pokori volji božji. Zato je tudi besedilo tako nedopovedljivo preprosto, kakor nedolžen otrok naivno pripoveduje to, kar vsakomur zdravi čuti kažejo, stvari vidi take in tako,

kakor so iz božjih rok izšle, kakor se v naravi sami v vsej svoji prvotni naravnosti javljajo naivnemu, neizpačenemu srcu.

Skladba sama ima — kakor pesem — pravzaprav eno samo glavno temo, en prvotni motiv, ki ga skladatelj zavestno — pa se zdi tudi nezavestno, le po notranjem občutu vojen — potrebam izrazitosti primerno preoblikuje. Na 14 taktov trajajočem pedalnem tonu nam v uvodu skoro vse poglavitne oblike pokaže. Najprej prinese glavno temo samo ritmično (a), pa jo brž razvije tudi melodično (a)₁ in (a)₂.

(a)

(a)₁

(a)₂

(b)

Vzhajajoče solnce in vzbujajočo se naravo pozdravljajo ptički s prijaznim čebljanjem (b). Iz variacije glavne teme

(c)

dobi nov, zibajoč se motiv (c) in ga uporablja kasneje pri opevanju lune in zvezd, ki se »drage in lepe« vozijo po nebu, in pri ognju, ki »je lep in prijeten, močen in silen«.

Še motiv »smrtne pogube«, ki kakor strelica v orkestru ostro zvižgajoč mimo leti, toda njega, ki voljo božjo izpolnjuje, ne bo zadela:

pa smo kratki uvod tematično izčrpali.

Mogočen sedmeroglasen zbor nastopi v markantni homofonski fakturi

ff

Naj- višji, mogočni in dobri Gospod,

ff

p

in se v motivih, nam že iz uvoda znanih, razvija — dobro poudarjajoč subdominantno harmonijo — do čvrstega konca na toniki. Modulacija se izvrši po tercični sorodnosti D-dur—B-dur, bariton nastopi z recitativom, ki ima svoj glavni motiv »hvale božje«,

ki se seveda zopet po potrebi presnavlja in variira, kakor nam sopranski solo takoj v naslednji »hvali« sestre lune in zvezd pokaže:

p

Hvaljen Go - spod, po se - stri lu - ni in

cresc.

zvezdah, ki si jih go - ri na ne - bu na - re - dil

f

svetle

Še bolj jasno nam to ozko zvezo kaže recitativ za hvalo ognja

f

Hvaljen, Go - spod, po og - nju, dru - gem nam bra - tu,

čprav je navidez nekaj čisto drugega; pa ga primerimo s hvalo za »našo sestro telesno smrt«

Hva - ljen, Go - spod, hva - ljen, Go -

spod, po na - ši se - stri, smr - ti te - les - ni

in začetnim motivom:

pa nam je skupni vir pojašnjen, hkrati pojašnjeno tudi isto počelo za kratki motiv, ki ž njim zbor v kratkih vzklških Božu hvalo poje:

3

Hvaljen Gospod!

Seveda orkester sam prinaša kot ilustracijo k posameznim stvarjem božjim, ki jim solist in deloma zbor hvalo poje, nove motive; pri solncu n. pr.

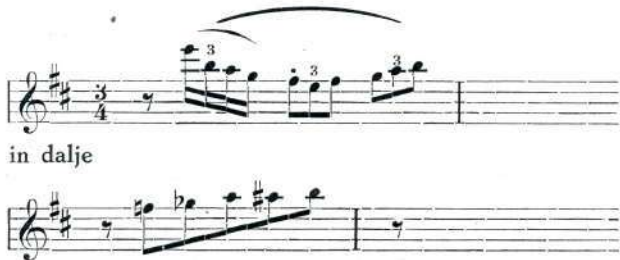
Na tem zgledu hkrati vidimo, kako skladatelj dvo-taktni motiv razvija in variira.

Pri luni in zvezdah doni kot podlaga prvi takt harmonično in ritmično širokega solnčnega motiva, tako da je temelj novemu motivu solnčni motiv,

kakor je vir lunine svetlobe v solnčni svetlobi, nad tem temeljem pa se prijazno vozi in ziblje novi motiv

Veter in vreme jo takole zavijata:

in dalje

Po vetru nastopi zopet zbor z navidez novim motivom, ki smo ga pa že v uvodu in kesneje v raznih oblikah slišali:

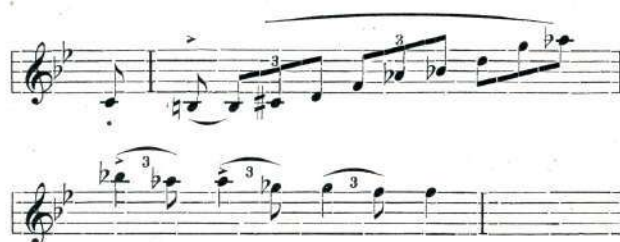

Hva - ljen, hva - ljen, Go - spod!

Voda, »naša sestra«, prav ljubko in mirno žubori, ogenj pa nadvse krepko zastavi — v orkestru trobila s krepkimi sunki, kakor da naznanjajo prihod mogočnega, silnega vladarja:

Zbor, ki je že nekaj časa počival, celo solistovo partijo ponovi, mogočno-slovesno spremljan z orkestrom; v zbor zdaj pa zdaj švigne plamen, ki se po končani zborovi partiji v orkestru razvname v mogočno plapolajoče, v nebo prasketajoče, pa zopet padajoče zublje

dokler pojemajoč popolnoma ne ugasne in ne prepusti prostora »naši sestri materi zemlji«, ki nam v mirnih, širokih akordih znaneč svojo trdnost in vsaj relativno stalnost in nepremičnost »gospodinj in daje pisane cvetke in trate«. Vedno bolj se veseli darov matere zemlje, in ko vdruživ občuduje pisane cvetke, si privoščiči malo, gibko melizmo

in pi - sa - ne cvet-ke,

ki jo pri razvoju prepusti orkestru, pevec se zadovolji le z nje drugo polovico. Širokemu enoglasnemu moškemu zboru, pozivljajočemu nas v prosti, liki koral lahnotekoči deklamaciji, naj Gospoda poveličujemo in mu v veliki ponižnosti služimo, odgovarja z istim zborovim motivom hvale božje prav naivno, rekel bi v ljudskem značaju, dvoglasni mešani zbor

Hva - li - te Go - spo - da, po - ve - li -

čujte ga in za - hva - ljuj - te

ki se pa takoj razširi v živahno naraščajoč, kvišku kipeč četveroglasni zbor, ki se nazadnje na zlogu služite razvije v radostno melizmo:

Nje-mu slu - ži - - - - - te

Ž njo nastopi tisti vrhunec resnične, prave, blažene mistike, ko jezik ne more več govoriti, le srce še jubilira z blaženostjo napolnjeno, srečno v službi Najvišjega Gospoda. Dobro, da orkester to jubilaranje povzame, ko človeški čuti v izražanju teža mističnega stanja že popolnoma omagajo.

Vzbujajoč se iz teža, rekel bi breztelesnega stanja, začne svetnik zahvaljevati Boga za smrt, ki ga bo za vedno oprostila vseh telesnih spon, pa nastopi veko-vito blaženo mistično združenje z Bogom. Zato mu je smrt istotako in še bolj ljuba sestra kot luna, zvezde, voda, zemlja, cvetke in trata, zato jo prav tako z veseljem pozdravlja. Prav zato zahvalo za smrt tudi skladatelj stopnjeva je ponavlja. Vendar pa Frančišku ob misli na nesrečno smrt srce strah prevzame, da se ves preplašen v boleznem vzkliku zgrozi:

Gor - je mu, ka - te - ri

pa se mu nesrečnik takoj zasmili — kakor napev kaže —, da mu čisto vse upade, vse mu otrpne (orkester, ki se je v tej grožnji v basih kakor pičen zagnal kvišku, odrevenel čisto preneha) in kakor bi bil do smrti ranjen, strašni stavek, poln bolesti, komaj dokonča. Zbor istotako ves plah prestrašeni Frančiškov vzklik trikrat ponovi, ki se v orkestru grozeče kot oddaljujoč se grom počasi izgublja.

In zopet nastopi tisti blaženi, večnosrečni, mirni svetnik, ki s telesnimi sponami še obdan ves v božji milosti počiva, pa brez poze, brez patosa, brez histere, tudi brez ekstaze, naivno kot otrok, ki se še ni popolnoma zavedel, pripoveduje (uvodni motiv z mirnimi alti), kako je

v orkestru se ponavlja tisti božajoči začetni motiv, ki mu ptiči vmes zagostole, altom se pridruži sopran-solo kot višja oktava in bariton kot mehko, prijazno polnilo in podlaga; vtisk mora biti nepopisno lep, svetel, ljubek.

Po motivu smrtno pogube nastopi sklepni zbor, ki enako kot začetkoma ponovi hvalo najvišjemu, mogočnemu in dobremu Gospodu, le da v sredi, kjer je začetkoma sam orkester hvalo božjo razprédal, nastopita solista, bariton in sopran, ter tako drugi zborovi nastop pripravita, oziroma oba sklepna zbora še tesneje zvezeta. Še v par odločnih udarcih se orkester mogočno razmahne in v blestečem trizvoku v jasni terčni legi izzveni.

Kimovec.

»Soči« v italijanskem prevodu.

Binkoštno nedeljo je tržaška »Edinost« objavila italijanski prevod »Soči«, ki ni popolnoma zadovoljil. Dr. V a t t o v a z je poskusil pesem bolje prevesti in ta poskus priobčujemo sedaj v presojo. Prevod je skoro dobeseđen, italijanska pesniška dikcija je dobro zadeta, ni se pa prevajalcu posrečilo ohraniti Gregorčičevih kratkih in tako jedrnatih verzov in njegovih krepkih rim; verze je delil precej samovoljno (original ima dva verza več kakor prevod) in izbral drugačen sistem rim, nego je v slovenskem originalu.

Soči

di Simone Gregorčič

All' Isonzo

(traduzione poetica).

Bello sei tu, o chiaro figlio alpino,
Agil grazioso in natural beltade,
Se il gorgo cristallino
L'ira non turba d'atra tempestade;
Figlio d'Alpe sei bello. Il corso tuo
Vivo e leggiero il suo

Passo ricorda alla fanciulla alpestre.
Come l'aura montana sei cilestre,
Sonoro sei, come d'alpin garzone
La gagliarda canzone, —
Bello sei, figlio alpino.
Contento miro le tue vivide onde,
Quelle onde verdi-azzure. Il nereggiante
Verde delle pianure
Alpine bel si fonde
Col limpido violetto delle alture.
Del turchino tuo cielo alle rugiade,
Alle rugiade di verdi contrade
Beltà bevesti tante.
Bello sei, figlio alpino.
A me carissima sei conoscenza!
Se giù da l'alto con rumor ti volti,
Nunzio dal tetto mio
Di saluti mi sembri e dolci e molti.
Quivi nel piano, qui t'accolga Iddio.
Come alto mormori e qual con piacenza,
Qual salti fresco e quale vigoroso,
Finchè scori su monti!
Perchè il vivo contento
Ti passa, quando iroso
Rompi sul pian? Affaticato e lento
Strisci: e querele, deh, pechè racconti?
Forse ti è duro colli abbandonare,
Culla de l'acque tue? Forse tu sai,
Che dei tombe bagnare,
Patrie tombe slovene? Inver tu hai
L'uno e l'altro dolor, —
Lamentevole ed egro in tai dolori,
Pari lagrima immensa,
E ancor qual lagrima, tu ne innamorì.—
Bello mi sei, tu chiaro figlio alpino.
Agil grazioso in natural beltade,
Se il gorgo cristallino
L'ira non turba d'atra tempestade.
Ma, àhi meschin, orribile uragano
Ti minaccia, tremendo un uragano.
Ascenderà dal caldo mezzodi,
Per infuriar su l'ubertoso piano,
Che l'acqua tua ristora.
Ahimè lontano no, non è quel di!
Sovra di te sarà 'l ciel chiaro allora,
Grandine plumbea a te cadrà d'intorno,
Pioggia di sangue, e lagrime a torrenti.
Che lampi e tuon — oh che battaglie ardenti!
Quivi affilato mieterà l'acciaro,
E tu cruento moverai impregnato
Di sangue nostro, dall'ostil macchiato.
La parola rammenta, Isonzo chiaro,
Allor, di un triste cuore:
Quanto in sue nubi il cielo tuo raduna
D'acque, quanto i tuoi monti,
Quanto il florido basso, tutto in una,
Irrompa tutto fuore!
Cresci, in terribile alluvione inonda,
Che quel di non ti stringa entro i fossati,
Ma sugli argini monti! —
E ne' gorgi sfrenati
L'estranea fame di terreno affonda.